

Fáber mindjárt szólasra jelentkezett. Mikor Vass ismételten felolvasta a 7 pontot, mi is roppant várakozóssal néztünk a fejlemények elé, kiabáltuk a Faber nevét; annal nagyobb izgalomban volt a Galilei-kör. Éljenzett, halljuk-ozott, mint ahogy a církusz hívóit kiáltásokkal bátorították. Először általánosságban beszélt. Vass dr. nyilvánosan megróttá multkori beszédének hangjáért, mely hasonlított a külvárosi csapzések tónusához; erre reflectált Faber, mentegette magát. Hangja most lehetőleg tapintatos, sőt udvarias volt. A pontokra áttérve a szerzetesi fogadalmakkal foglalkozott. Naivul és filozófiai alagszerűen beszélt — beszélt, míg a második pontnál befagyott. Szemmel láthatólag vergődött. Mi persze tomboltunk, a Galileisták hallgattak, mint a dinye a fűben. Végre Vass a zajnak véget vetett: Uraim, legyenek egy kis bizalommal hozzám s ne zavarják a tanár úr vergődését! Majd megfelelek én arra. Általános derűltség lett, még a Galileisták is nevettek. Beszéde közepén annyira belekeveredett az ellentmondások és tájékozatlanság kátyujába, hogy minden mondatára vagy nevetés, vagy magyarázat felelt. Sorsa meg volt pecsételve. A Galileisták közül — a nem zsidók, kik egy kicsit értettek a dologhoz, teljesen meg voltak nyerve nekünk, — nem is annyira Vass, mint maga Faber nyerte meg számunkra; egymás szomszédságában nem is figyeltünk Fáberre, hanem magyaráztuk egymásnak, hogy hol és miben tévedett a tanár úr.

No, és most jön a nagy fordulat. Fáber, a szabadkőművesek és szabadgondolkodók exponense a béke jobbát nyújtotta az együttműködésre nekünk. Innen kezdve igazán érdekesen és szépen beszélt, és tüzzel. Hogy ők is az igazságot keresik, mi is, az igazságot keressük, sok pontban egymással váltva dolgozhatunk. Az ő törhetetlen, szinte erős fanatikus radikalizmusuk sokat fel fog melegíteni a mi szigorú konzervatívizmusunkból. Így sok dologban egy-ét érthetünk.

Beszédének ez a lírai része annyira felhangolt, hogy valamennyien sokáig tapsoltunk neki.

Ujra felállott, azonban Vass alaposan lehűtötte ezt a piltanatnyi hevülést. Fáber jóhiszeműségét, jóindulatát és sok elismerését viszont elismeréssel és köszönettel honorálta. Ne feledjük azonban; hogy minket világnézetek választanak el és az ő sok roszakarátú tévedésük — egymástól. Faber multkori állításainak jó részét részben módosította, részben visszavonta, illetve azt állította, hogy azokat nem állította. Így Vassnak a 7 pont közül kevéssé

kellett újra reflektálnia. Ismét kimutatta, hogy Faber általánosságban vádakát emelt, de nem bizonyított. Amennyiben bizonyítani próbált, filozófiai alapot — értsd a logikus összefüggést — nélkülözte minden bizonyítéka.

Oly nagyszerű volt a Vass fölénye, amilyent nem is reméltem.

Néhány jelentéktelenebb felszólaló után a Galileisták hangos kiabálására felszóllt Fényes Samu. Tőle várták minden hiba kikorrigálását. Én is drukkal néztem felszólalása elé. Nos?

Oly naiv, — neveltséges tájékozatlanságot, amilyennel ő beszélt — még más vallásuknál, — sőt mondjuk ki, — zsidóknál is meg kell rónunk. Bizonyításának alapja az volt, hogy az Egyház az örökös tisztasággal ellensége a faj fennmaradásának. Természetesen zajos ellentmondás követte szavait, — hiszen az örökszüesség nem általános norma, viszont a fajfenntartás biztosítására nem szükséges a néhány ezer szerzetes közreműködése. Ezt azonban nem is magyarázták meg neki, rajta kívül mindenki tudta s még saját hívei is megmosolyogták. Általános volt a vélemény, hogy amit Fáber meghagyott a szabadgondolkodás nimbuszából, azt Fényes pocskéká tette. Vass nagyon figyelmesen, szinte tisztelettel és nagyon szellemesen felelt meg neki.

Mégis volt valami, ami megérdemli, hogy az ember gondolkozzon rajta. Erre azonban később térek vissza Kedves Szerkesztő Úr.

Most következett az est másik jelentős eseménye. Vass dr. Fényes Samut olyan dilemma elé állította, hogy Samu meg sem mukkant. Kórodý Katona azt állította, hogy Fényes másképp beszélt a gyűlésen s másképp itt. Fényes felpatlant s önérzetesen állította, hogy ő soha sem írásban, sem szóban ellenkezőjét nem állította annak, amit azelőtt mondott vagy írt.

Vass dr. kijelentette, hogy nem azonosítja magát ebben az esetben Kórodýval, de engedje meg a dr. úr, hogy leszögezze azt a tényt, hogy írásaiban, legalább egyik-másikban nem azt a nobilis hangot használta, melyet itt a gyűlésen. Samu megint tiltakozott, mire Vass elővette az Úttörő egyik számát, melyben egy cikk jelent volt meg.

Bevezetésül elmondta: 908-ban a leltározás alkalmával Franciaországban 8—10 helyt is megtaláltak egy-egy szent fejét, a szabadkőműves újságok persze telekürtölték a világot azzal, hogy az egyház üzérkedik a szentekkel. A párisi érsek erre megmagyarázta a dolgot, hogy t. i.

a hívek jelesebb szentek csontjaiból egy kis részt kértek, pl. a koponyájából s ezüstből vagy más anyagból egy koponya alakú ereklyetartót csináltattak, a csontot abba helyezték, ezeket az ereklyetartó koponyákat aztán leltározás alkalmával úgy vették fel: szent András koponyája stb. Így esett, hogy Franciaországban 8—10 szent András koponya is volt. Erre a francia szabadkőműves újságok elhallgattak. 909-ben ugyanezen hajszal átvették a német szabadkőműves újságok s a kölni érsek újra kiadta a magyarázatot. A német lapok elhallgattak, de mint történni szokott. 910-ben ugyanazon hír megjelent az Úttörőben gunyolódo, piszkolódo hangon. Fényes Samu nak, mint szerkesztőnek tudnia kellett róla, — mit szól hát hozzá?

Samu azt felelte, hogy a cikkről volt tudomása, de a cáfolatról nem. Vass erre szigorú, követelő hangon kérdezte, hogy miután két autentikus cáfolatot idézett, sőt ő is garantál azok helyességéről, — fenn tartja-e most is azt a cikket? Igen vagy nem?

A helyzet roppant érdekes volt. Vass dr. fenn állt a pódiumon, Fényes Samu előtte a földön, mi valamennyien a pódium köré tolongottunk, hogy halljuk a döntő szót. Vass mindvégig imponáló volt fölényes nyugodtságával, de most különösen szuggéráló volt.

A zsvájban semmit sem hallottunk, mindenki azt kiabálta: sarokba vannak szoritva, végük van, nincs menekülés. És mégis volt menekülés. Fényes fenn tartotta azt a cikket, amennyiben még nem volt módjában pozitíve meggyőződni annak alaptalanságában. Ennek persze nem nagyon örültek a Galileisták, mert érezték, hogy ez nem egészen korrekt eljárás. Ujra Fábert éltették, hogy szóljon s amit Fényes rontott, javítson. Így esett, hogy Fáber szólott másodszor s újra concedált valamit. A cáfolatról neki sem volt tudomása. — viszont tekintve a népszélsőségre hajló vallásosságát, a valószínűség az eset mellett szólt. És ha így történt is, — nem lát nagyon különös dolgot az esetben.

Az egész ember azt a benyomást tette, mint aki az igazság keresésében vacillál; jóhiszeműségét nem engedi elvitatni; hogy ő ott áll most az egyik szélsőségen, annak oka az, hogy valamikor a másik szélsőségen állt. Kalvinista volt, de semmit sem hallott vallásáról, mindig katolikusok között élt, az pszichikai impresszióit szedte magába, de végre is két szék között a földön maradt. Ezt ő maga megmondta. Én előttem nagyon

szimpatikus az alakja; végtelenül sajnálom a lelkét, mert szép és erőteljes lélek lehetne, mert tele van feszülő erővel, tüzellel. Őt nézve lelki szememmel, Erdős Renécére gondoltam. De ami késik nem mulik. Vass nyíltan kijelentette, hogy ő hamar meg tudna egyezni és más véleményre jutni Faberrel, ha egyszer négyszem közt, vagy több szem közt beszélhetnének. Végül is szívélyesen bucsúztak el, közösen cigarettára gyújtottak, Vass feljegyezte a Faber lakása címét, megígérte, hogy tisztelétét fogja tenni, viszont megívtatta Fabert magához. Bezáró szavaiban figyelmünkbe ajánlotta a kölesönös nagyrabecsülést. Igen barátságos vége lett a vitának; közösen megéljenzük Fabert, hogy legyen flastroma — és lelkesen, sokszor megéljenzük Vass-t. Faber kezét szorított Vassal.

Azután jókedvűen szétoszlottunk. Tölem egy Galileista megkérdezte: Galileista kollega úr? mi a véleménye a gyűlésről. Én persze hallgattam a véleményemmel. Ők nagyon jól érezték, hogy mi az általános vélemény, — hogy a Galileikör messze elmaradt Vass szintája alatt s csak kritikátlan közönség jelenlétében tud eredményt produkálni.

K. G.

Egynehány szó a paphiány kérdéséhez.

Már többször hallottam, míg ültön voltam is ilyen forma hangokat: a pap-ság fogvaikozik, mert kevesen mennek a teológiára. S ez tény is s mert az, egyszersmind igen szomorító. Mert? Minden okos ember megérti. Mi csak a tapasztalati tény elődező okaira szeretnénk rámutatni, mintegy egynehány gondolatot fűzve ahhoz a cikkhez, mely a lap 3-ik számában „Paphiány” cím alatt jelent meg.

Amint a cikk írója is mondja a szomorú jelenségnek „jeditő okán sok mindent említenek fel.” Magam is hallottam többet. A fent említett cikkben a kérdés megfajlásához két körülmény okultatása járulna, t. i. a civil és hittanúrok részint teljesen közömbös, részint „lányha, sanyanyu” állásfoglalása a papi pályát illetőleg. Nem foglalkoznak magasztosságának fejtegetésével az ifjúság előtt, hogy az ihletet, lelkesedést meríthetne. S így nem lehet csodálkozni, ha a konkurráló leltáma így megcsappan. Sok igazság van a cikkírónak a kijelentésében, azonban úgy véljük, hogy amit a civil tanárok részéről kívánna, — túlbuzgóságban — egy kissé mégis sok lenne, legalább is olyan értelemben, mint ahogyan az a jelzett számban olvasható. De nem összetűzni jöttünk, hanem egymást lehetőleg kiegyesíteni. Épen ezért transeat!

Üsünk a szeg fejére s vessük fel a két kérdést: milyen a mai ifjúság erkölcsi élete s hogy vajjon megfelelően tanulja-e azt a tantárgyat, mely a lelki élete: a hittant? . . . A megállapítandó feleletek egyttal első nagy okát adják a bajnak.

Nem bocsátkozunk hosszú spekulációba, hiszen tapasztalattal, ténnyel akarunk előállni. Röviden szólunk. Az a kis gyerek bekerül a gimnáziumba. Az alsó négy osztályban még ma-

gan hordja a gondos családi nevelés vallásos, termékeny himporát. Lelke tiszta, üdes, friss, de amikor a „kamaszkor” közeledik s felső osztályba lép, már egészen más lesz előtte a világ. Szeme — mint mondani szoktuk — kinyílik, de nem a jó, hanem a rossz fele. Tulsúlyba jut fel gimnazista voltának tudata, a szabadság korlátait szejelebb tolja s úgy lassan, fokozatosan, hol itt, hol ott, hol ennek, hol annak a befolyása alatt egészen új emberre vedik, azt hiszi, hogy most neki minden szabad s végeredményben, — hogy így mondjam — a naggyá lett gimnazista pókhendiségében fűtött hány mindennek, ami a lelki életbe vag s korlátot von az ifjú szenvedélyek korlátban tombolásainak. S hogy zúleni kezd, önkényt következik. Vannak, kik egyszer-kétszer elesnek, de okuknak ezen s megjavulnak. De ezeknek száma aránylag csekély. Annál több azoké, kik hol felig, hol egészen alamerülve már a viruló élet futásában zöld pázsit helyett sarat, mocsarat taposnak. Rafinériájuk a háttérben, titokban, ahova a tanárok szeme alig téved, romlást romlásra halmoz. Ez tény! Szomorú, de igaz valóság!

De menjünk tovább! Mi történik emellett? Nagy részben minnek a következménye ez? . . . Az algimnáziumban meg eber, gyöngéd volt a lelkiismerete. Füleiben mindig csöngtek az édes anyai és apai intószavak: Fiam tanulj jól, imádkozzál s viseld jól magad! Most ezt elfeledte. Mig kis gimnazista volt, ujjai között morzsolgatta az olvasót. Csendesben, melegen imádkozta: Üdvözlégy Maria! . . . Most? . . . Az olvasó elveszett! . . . De ha volna is, mit érne? mit szól hozzá a másik? . . . Az imakönyv elkopott, nyoma sincs; ha nem, tiszta, mert éppen csak hordozza! Sötét kép? Hiába! Sajnos, de így van! Így van nagy részben, csak meg kell figyelni, észre kell venni! Porro! Algimnáziumban szivesen, örömmel tanulta a hittant. Ez volt a legelső tárgya, az elemiből hozta magával. Később? mind jobban és jobban háttérbe szorult. Hajdan jelesre aspirált, mert nagy szegénynek tartotta, ha valaki meg a hittanból is gyöngéd kap. Most? Megelégszik az elégséggel is. Magam is nem egyszer hallottam s igen soktól: a hittanból lehet akarni — persze a szekunda kizárásával, — hiszen az úgy sem számít. Fő a többi! Latin, görög, irodalom, fizika, szám-tan! Épen esak hogy „muszáj”-ból tanulja a hittant. Ha látszik is benne a nagyobb törekvés, teszi ezt azért, hogy a többi tantárgy szép jegyeit a hittan ne „esufítsa” el.

Ez factum! Nem egy gimnáziumra akarjuk ezt ráhúzni s nem is minden növendékére! Szó sincs róla, tekintjük a közepiskolák fiatalágát általában s tapasztalatok alapján ki is mondjuk: a modern kornak úgynevezett „modern” ifjúsága a lelki élet világában igen modern utat tapos s ez nem más, mint a modern felvilágosodottság — szegény agyonkoptatott frazis! — nyomában jelentkező „modern tudatlanság” a vallásos életben! Elhanyagolja ebbéli kötelességet s felületessége sokszor a legegyszerűbb kérdésre se bír feleletet adni. Lekicsinyeli, lemosolyogja azt, amiből első sorban kellene tanulnia! Ha foglalkozik is vele — mert hiszen el nem kerülheti — kényszerűségből teszi s nem szeretetből és lelkesedésből! A szeretetnek és lelkesedésnek hiánya tartalmanná teszi a munkát! Avagy ha mindez alapítatlan vad, úgy mondják meg nekünk, hogy miért özőnlük az ifjúság a világi egyetemre a teológia kikerülésével? Miért látunk lépten-nyomon sötét karikával övezett, gyászos fekete beesett szemeket, az élet rózsáitól korán megfosztott

csontra száradt halálsápadt arcokat, összeroskad, hörgő melleket, gyöngé, vezina, reszkető labákat, sorvadozó, meghajlott gerinceket, izmaiban kiaszszott csontos, erőtlen, száraz karokat, ily körülürült gyáva existenciákat, kiknek életet kellene lehelniök s a halál szaga érzik rajtuk? . . . Avagy ez is alapítatlan alitás? . . . Vagy e szomorú következményt az egyetem szabad szellemének rovására írjuk, egyedül és kizárólagosan, mentve a középiskolákat? . . . Korántsem! Az ifjúság nagy százaléka a gimnáziumból hureolja magáva a lenyavaiját!

S hogy milyen úgy általában a mai ifjúság lelki önképzésének és képezetetésének eredménye, e kikopott vonásokból látható. Ezt pedig nem a phantazia, hanem a tapasztalatalkotta meg. S hogy miért van ez így s kik tehetnek igen sok tekintetben róla, iteljen a publikum! . . . Sok írható az ifjúság makacs nyakasságára is — bocsánat, de így van — azonban ez is meggyöngíthető. S kik tehetnek leg-többet e munkában, ha nem a hittanúrok? . . . Igen! elsősorban ők, hiszen speciatim ők foglalkoznak a lelki neveléssel nemcsak tanári, hanem főképp papi küldetésüknél fogva. De e munkában természetesen igen nagy szerep jut a civil kártársaknak is, kiknek szintén küldetésükből folyó kötelességük az ifjúság lelki élete fölött örködni. Nem elég a száraz tudomány, az élet előírásához szívés-életek kell! Ez kellene a papi pályaszepszégének, magasztosságának felértéséhez is, de mert úgy látszik ily fokban nincs, nem is esodálkozunk, ha a theologia falai konganak az ürességtől s lassankint fogynak!

De menjünk tovább! Mi van a kongregációkkal? Státusgimnáziumainkól ez is él s mint az évvégi beszámolóik mondják szép sikerrel, áldásosan működik a tanulóifjúság között. Ha így van, igazan örvendetes jelenség, de akkor Güresönivel¹⁾ tett kérdésünkre adják meg a feleletet: honnan van az, hogy ma a középiskolai kongregációk „virággasa” idején sokkal kevesebb ifjú szánja magát egyházi pályára, mint évekkel ezelőt? . . . Itt is baj van! S ismerjük el Güresöninek igaz szavait: „hogy a kongregáció eszközei nem hatnak eléggé általában a kongregáció eszméje nem a legszerencsesebben valósul meg”. Igaz, hogy ő ezt az egész ország középiskoláiról mondotta, de a tapasztalat arra indít, hogy e véleményét Erdély büszke bércei között kiűző s e n magunkévá tegyük mi is. Hogy miért, engedjék el nekünk a további fejtegetést: a kongregációval kapcsolatban előbbiekhez hasonló tényeket, visszaéléseket bővebben nem tárgyaljuk. Elégedjünk meg a szomorú tény konstataálásával: Kongregációink nem felelnek megkellő mértékben rendeltetésüknek! Ezen is segíteni kell. S kikéghet jobban akár közvetve, akár közvetlen, mint az, aki rendszeren elén szokott állani: a hittanú? Az ő kezében van a kongregáció élete s tőle függ sok minden.

Amíg a nevelésnek a két hatalmastényezőjébe: a hittan tanításba és a kongregációkba életet nem öntünk, az egész tanítást insensu strictiori a szellembe bele nem állítjuk, addig keveset várhatunk. Hol forrhatik ki a tüzes lélek, ha nem ily nevelői hatások között? Mi itt látjuk a bajt! Ezen kell segíteni! Ha meg lesz, úgy lesznek magyar ifjaink, kikben nem szunynyad az élet, hanem égs a nemzet élete erős lesz az ő ifjúságában. Lesznek fiatal

1) Aikotm. Aug. 9. sz.

barátaink is, kik tovább lépnek a lelkiség magas fokán s e gondolatlat választanak pályát: Uram Te mondatod: kövess engem; én megértettem szavadat s örömmel követlek Téged!...

A nevelés végcélja.

Irta: György Geza.

III.

(Folytatás és vége.)

Per longum et latum lehetne az olyan tények és esetek felsorolását, amelyek keményen sürgetik a nevelés fokozottabb s hatásosabb alkalmazását, mert az eddigi eredmények arra engednek következtetni, hogy nem halad a maga útján s nem eredményezi azt, amit céloz. E kis értekezésnek „nevelés végcélja” címet adtam, nos lássuk hát vegre, milyennek kell lennie a nevelésnek, milyen vezérgondolat jegyében haladjon s mi a célja? Csak néhány esszém leszövegére szorítkozom.

Sohasem szabad elfelednem, hogy nevelni és nemcsak tanulni akarnak. Tanítani ügyeből nagyon egyszerű volna, az évtizedekkel ezelőtt megszabott anyag bedolgozása a csemetékbe, ez tanítás, mely még ott is meg volna, ahol minden különös terv és célszerűség nélkül haladna a nevelő. De világrt sem lehet csupán csak az a célja a nevelőnek, hogy évről-évre megtanítsa a kítűzött anyagra a tanítványait. Tanítás mellett nevelni is kell. Alapvetni kell olyanokká, hogy már most erős alapként rakódjék le, a szívükbe a vallásérezések termő talaja, hogy már most jelentkezzen benne az ő kis eszelekedésében is a jövőben kialakuló ember, egyéniség. Különböztetnivaló volna a különböző módszerek alkalmazása, próbálgatása, hanem azért, hogy előadás, betűk s tananyag mellett észrevétel nélkül fejlődjen ki a jellem, s kezdje szárnyat bontogatni a fiatal lélek. A kis korban kapott minden benyomás észsre kinyúl az életbe és hatása alól nem vonja ki magát senki. S mivel e hatások annyira érvényesülnek későbbben is, azért kell a betanított anyag mellett belenevelni olyan eszméket, illetőleg az anyag velejárójaként olyan gondolatokat, érzelmeket beleültetni a lelkekbe, melyeket a gyerek most elfelsz, mert fogékony a jó iránt, s később beleolvadnak életébe mint jó erjesztő kövess. Szűz föld a gyermekek, tele érintetlen, pihent friss befogadó energiakkal s a finom kezzel beültetett gondolatok nagyon mély gyökereket vernek. Ki feledné vajjon a gyermekkorban tanult imádságát. „Meg-megcsendül a szívünkben első imánk tiszta hangja”. „Mint annak, ki messze megyen sokaig cseng a fülében falujának edes hangja”. A gyermekkori szép emlékek még a később befásult lelken is keresztül törnek. Nevelje bele a hittan a hitet, az Istenszeretet, termérajz és földrajz az Isten gondviselő alkotó, s ékesítő szeretetének tudását is, a történelem a hazai rögök szeretetét, s mindenek meglegyen a maga erkölcsi háttere és életre kihatású haszna.

Ezért szükséges, hogy a nevelés egy vezérgondolat jegyében haladjon tovább. E vezérgondolat legyen már e kis eszmétekben kialakítani kezdeni az embert. A munkás, szorgalmas, valóságos, erkölcsös s jellemes embert, s ami mindezt teszi: e kis emberek lelket, melyeket az ügyes kez már most hajlíthat s faraghat s irányíthat az élet felé. Következtesen formáljuk e kis jellemeket, hogy a társadalomnak résztvevő szívi, erős akarattal, becsületességre törekvő férfiakat-nőket adjunk. Azért van oly nagy hatalom a nevelő kezében, mert azokat neveli, azoknak fel-fogását alakítja, kik a jövő társadalmát alkotják. Sőt nemcsak a dolgokról felfogás, de az egész

világézet is ott kezdődik az iskolapadokon, s valahányszor a társadalom nagy bajait látjuk a társadalom tagjaiban, valahányszor segíteni szeretnénk, faj a lelkünk, hogy a felnőtt nemzedéken nem segíthetünk, de bizalommal tekint szemünk a jövőbe, a jövő generációra, mely kezeink alatt van, s amelynek lelkebe mi ültetjük oda Krisztus boldogító világézetének esirát, s ezzel mindazt, ami a jövő emberét emberebbé, boldogabbá teszi. E felelősséggel teljes nagy tudat vezesse munkánkat s az a büszke önérték, hogy embereket nevelünk, hogy kezünk, eszünk, szívünk munkája nyomán jobb lesz, ha valamikéval is a világ. Ez volna a nevelés végcélja, s ha nem ezt a célt szolgálja, nem teljesíti igazi hivatását és rendeltetését.

Farsang van.

(Folyt. és vége.)

Amíg ez így tart, rossz irányban haladnak a bájosások. Ilyen mulatságok anyak ne vigyük leányait, apák ne engedjétek el fiaitokat. Férjek! övjátok feleségeiteket s aggodó hitvesek tartsátok vissza férjeiteket. Mert mindig ellehetek készülvén olyan szomorú következményekre, amelyekkel csak az Alkohol Dámon kedveskedhetik, minden bálók, mulatságok fővédnöke. Az ilyen mulatságokon, ha fejedelem is annak patronusa s csilláros termekben is zajlik le, meglepetések számtalan faja köszönhet be. Mert a „bűn” hálója hol foghatna legtöbb halat, ha nem ilyen mulatságokon. Mennyi lelek tisztaságára, hány családi szentély békéjére itt tapad az első folt. Az első folt, amely elegendő, hogy bukáshoz vezessen. Sok erkölcsi katasztrófát nem tudunk megérteni, nem is fogunk megérteni, amíg egy olyan fontos tényezőjét, mint az alkohol szerepe, szamadásaink, vizsgálataink kívül hagyjuk. Én nem vagyok papember, — ámbar nem sok kellett volna hozzá, hogy az legyenek, — mégis azt mondtam: lelkes papságunk buzgó pásztorációja is ott török meg, ahol a lelkek vesztő útra lépnek: az alkohol hatásában. Mint a kertésznek feltett virágait, amelyeket drága virágházakban ápol, nevel, egy perc alatt tönkre teheti, megviseheti a kályhából elolpódzó füst, úgy a lekipásztor leggon-dosabb nevelését is egy csapásra tönkre teheti és teszi is az alkohol. Az ifjúság verén ural-kodni, azt feken tartani nehéz, pedig azon mulik legtöbb fáradozás, azonban teljes lehetetlen, ha az ifjú verét még alkohollal is izgatjuk. Annyi az, mint őt szánszándékosan a bukásba vezetni.

Ismertem, ma is ismerem, egy jó lelkű nőt, aki csaknem áldozata lett egy ifjú korú ballepésének. Egy alkalommal, amikor messze elmélyedtünk az alkohol kérdés tárgyalásába, szó szót hozván, feltárá élete könyvének egy szomorú lapját. Az alkohol irta bele a véres sorokat: „Egy mulatságkor történt, amikor vígan forrt a jó kedv és sűrűn esengtek össze a pezsgős poharak. Én sem voltam kivétel, mert úgy neveltek. Ki tudja már hányadik pohár pezsgőt hajtottam fel, amikor egyensúlyt vesztem. Szerettem őt, azt is tudtam, hogy nélküle meg se tudnék élni, amde szerelmem tiszta, mint a lilium, az is maradt volna, ha lelkiismeretemet el nem altatja, ha gondolkodásom el nem veszi s vérem pokollá nem izgatja az alkohol. S lássa, ő benne is mindig több volt a férfiaság, mintsem jőzanul egy lélek ártatlanságába gázoljon. Egy világ omlott össze bennem, azt hittem, hogy romjai maguk alá temetnek. A vesztés csak én voltam, hiszen a férfinak ma sok minden szabad. Sőt sokan sokan ép azért tépásszák meg

szentegtelenségekkel tudatlan, tapasztalatlan lelkék ártatlanságát, hogy aztán szemére vehessek, hiszen bukkott vagy. Ez velem nem történt meg, mert az én bukásom az ő bukása is volt. Mint mondom jőzanul meg gondolatlan sem vétett ellenem és én... Istennem... Sőt teszük, ha terjesztik mozgalmukat. Mi már megvezekeltünk. Megboesátottunk egymásnak, de az alkoholnak nem boesáthatunk meg soha. Hiába, azt rabolta el, amit csak egyszer lehet elveszíteni. Látja ezért nem talál a mi asztalunkon soha semmi italt. S hogy is adnék feltett kincseimnek, a gyermekeimnek. S kinek ilyen tapasztalatai vannak, esztelenséget követne el, ha megtűrné hazában az italt. Ezt a tárgyat felhasználhatja egyszer. Nev nélkül, azt nem is kell mondanom. Őt pedig férfinak ismerem, különben el sem mondtam volna. Ezt is ezért tettem, hogy lelkesítem abban a munkában, amit magára vállalt. Hatha akad anya, akad apa, aki ilyen példára megindul, s hogy megóvja gyermekét az ilyen veszedelemtől, maga is lemond az italtól...!! Még mondtott néhány szót, de arra már nem emlékszem. Elmélyedtem gondolatá-imba. Eszembe jutottak az érettségi lakomák, eszembe jutott sok-sok multság. A képek gyors egymásután váltakoztak s mindenikben ott lát-tam ezt az átkozott Dámant, az alkoholt.

Házamentem s hozzáláttam e cikkhez. Szerettem volna valahogy úgy megírni, hogy sok szívet és sok gondolkodó elmét megragadjak s meggyőzzek. De különösen az anyákat, a lelkipásztorokat, a paedagogusokat szerettem volna meggyőzni arról, hogy ami tisztaságot sok gondoskodás útján megmentenek, hamar elrabolja az olyan multság, amely alkoholfizálással is jár.

Azt mondaná valaki ezek után, tehát röviden: ne vigyük multságára gyermekeinket s maradjunk magunk is szépen otthon. Oh nem. Ezt nem mondom. Hanem vigyük oda gyermekeiket s menjenek maguk is oda farsangolni, hamár az elmaradhatatlan, ahol a teljes jőzan-ság nimbusza uralkodik, ahol Alkohol Öfensége, a leggonoszabb bálkirályfi szalonképtelen. De üzzék ki ám a házimultságokból, a zsurokból is. Itt meg szabadabban grasszál ez a Dámon.

Az alkoholmentes farsangi multságoké a jövő. Ilyenekről gondoskodjanak a bálrendező bizottságok. Mert ma legtöbb esetben a multság címe alatt mit rendezünk? Ivászatot! Kicsiben, nagyban ivászatot, amelyben, ha az ifjúság is osztozik, sok erkölcsi katasztrófa esirája fogamzik meg.

Ne borban, ne pezsgőben forrjon a jőkedv, a vidámság, a szívből fakadjon, onnan sarjadjon. Ahol ilyen hölgyek és urak mulatnak, ott a legszebb bál. Oda elvihetjük leányainkat, fiainkat.

Irta: — Ö.

Polgári Casinó estélye.

1912. febr. 12-én.

I.

A gyertyaszentelő Boldogasszony napjának szolozsmái már régen elhangzottak, a tél elron-gyolódott fehér köpenyegét tátongó sebeivel összeszedte s a csorgó ereszek almosító zenéje mellett távozni kényyszerült, mikor az öreg medve pipafüstös barlangjában megrázta bozon-tos üstökét, megunva a régi álarcosbáli emléke-ken való rágódást „— esináljunk valamit —” kiáltással talpraállt, s kijött az oduból, frakkot

vasalattott, meghívót nyomtatott, bizottságot alakított s nagy művét „Casinó estély” néven — még sokáig fogja emlegetni a bálozó nagy közönség.

II.

Tehát az öreg Casinó bált rendezett, kültzte egy estére Karneval zászalját, s nem hiába tizenöt évig készült rá, a sok idő nem veszett kárba, farsangi szezonunk legsikerültebb mulatsága az ő estélye volt. A hatalmas rendező bizottság élén lovag Öelberg Ottó kir. táblai bíró működött, mindenre kiterjedő figyelemmel dolgozott, agítált az est sikere érdekében, nagy eredménnyel érvényesítve már e téren szezett kiváló tapasztalatait, megszegyenítve a kényelmes fiataliságot is. A fardhatatlan törekvés meghozta gyümölcsét, a „Casinó” évkönyvébe aranybetűkkel írhatja be ennek a forró estélynek a történetét, mely estélynek megteremtéséért, nem kicsinyítve a rendezők segítő munkálkodását s különösen Roska Miklós dr. érdemeit sem, az osztaltn elismerés és köszönet babérja a bizottság elnökét illeti meg.

III.

Sietnem kellett ezzel a teleplezéssel, mivel az estély különböző mozzanatainak leírásánál a refrén mindig csak a rendezősegről s annak elnökéről szóló dicséret elzengése lett volna.

Az estélyt műsor előzte meg, de olyan műsor, a melyhez hasonló rég nem volt, s ki merem mondani, hogy sem itt, sem másutt. — *Inezedy Joksman* Ödön Alsófehérvármegye főjegyzője szerepelt, saját hegedűjének és Kálló Géza enyedi primás zenekarának kísérete mellett magyar dalokat adott elő. Legalább így mondania a hivatalos referáda; mi csak úgy mondjuk: „Joksman énekelt”. A közvéleménynek ezen, már fogalomra vált, kifejezése legtalálhatóbb bizonyítja az ő nagy távoli horizontok felett szarnyaló népszerűségét. Reg meghaladott állaspont őt a dillettantizmus nézőpontjából vizsgálni. Soha sem volt dillettáns. Művész ő, Istentől megáldott talantum, melegen érző szív, csupa lélek, a magyar nótá zengő szavú apostola. Balázs Árpád nótáit énekelte. A fájdalmas könnyes melódiák érces s mégis puha meleg organumán erőre, életre kapva, a hegedűje zokogásától kísérve szálltak, búgtak, belemarkoltak a lelekbe, síró zengésük, elhallkúljajongásuk betöltötte a lelket; a hidegen vizsgálódó agy felmondta a szolgálatot, az ember akaratlanul lehajtott fejjel, könnyező szemmel merült el az érzés hullámaiban.

Csodálatos hangulat bontotta ki varázslatos fátylat felettünk, a vérző szívű költő, a megértő művész, két rokonlélek egymásra találó fonódásának a nagy beteljesüléseknek hangulata, melyhez az alapmotívumot a megejtett közönség szorongó szívének lázas dobogása adja meg. — Keserű zokogás fogott el, s ez mégis, mint valami gyógyító balszam, oly jól esett; csodálatos fájó melegség, mely csordultig tölti a szívet, marcangoló vigasztalás . . . Talán ez az a „sírva vigadás . . .”

Az exatissiba jött közönség szünni nem akaró tapsviharral fogadta Joksman minden egyes dalát s elbódultán követelte a ráadásokat, melyekkel a művész nem is fukarkodott. Az estélyt követő tánc szünórájakor is kezébe vette a hegedűt s a bibájtos dalok nyomán a közönség végleg behódoltan, meghatottan viharos óvációt rendezett, s ha J o k s m a n n történetesen hirtelen jön, úgy lovat is kifogták volna.

Az estély műsora különben Dr. Cs e k e Vince szellemes prologusával vette kezdetét. Utána R i s z n e r Ödönné zongorázott a tőle

megszokott művészettel. Bródy Imre és Dr. Fellner József sok derűltséget keltek Molnár Ferenc egyik klasszikus apróságának előadásával. Színre került még Polier „Hol a férj” című vigjátéka is, melyben Öelberg Manyi játszolta nagyszerűen a fiatal menyecske szerepét; aranyos kedélyével, mint az üde fiataliság symboluma, a frissesség és közvetlenség revelláló hangulatát hozta magával. Dr. Cs e k e Vince mint az öreg nagybácsi, Bródy Imre, mint a fiatal ferj járultak hozzá a kedves aktualitásokkal átszőtt darab sikeréhez; nagygyakorlatsággal, hivatásos színési allűrökkel forgolódtak a színpadon. Mellettük Dr. Fellner József egy buta úr szerepében buzgózkodott, hogy megfelelt volna, s ez talán sikerült is neki.

IV.

A műsor után tánc volt, esárdások, egy hatalmas series boston, két megrakott bábeli negyes. Előkelő publikum, civilek, katonák, helyből, vidékről sok leány, fardhatatlan táncosok, s ha még hozzátesszük, hogy Káló Géza muzsikált, a távolmaradottak is fogalmat alkothatnak a farsang legsikerültebb multságáról. Ak pedig még többre kíváncsi, az menjen s kérdezősködjék attól a vidám társaságtól, ki a bált követő hétfő reggelen sok virággal megrakodva, esülingelő kacagástól, a cuppogó sárban bostonlépésekkel haladva, különböző hangos és néma forró melódiákat dudolva, lejtett a mulatságról hazafelé; — s a februári nap szégyenkezve hamarosan egy felhő zsebkendőbe temette piluló arcát . . .

Nagy pont.

— **Személyi hír.** Főpásztorunk kedden este Kolozsvárra utazott az igazgatótanács ülésére és báró Huszár Mária esketésére — pénteken reggel tér vissza székhelyére.

— **A nyolevaneves herceggímás.** Magyarország biboros herceggímásának Vasvári Kolos esztergomi érseknek febr. 12-én volt nyolevadi születésnapja. Ebből az alkalomból az Országos Katolikus Szövetség vasárnap délelőtt a Katolikusok jubileumi ünnepséget rendezett, amelyben Rajner Alajos esztergomi felszentelt püspök mondott ünnepi beszédet. A mai nap folyamán a jubiliáns főpásztort, akinek állapota nem engedte meg, hogy üdvözlő küldöttsegeket fogadjon, levelekben és táviratokban üdvözölték az ország minden részéből. Meleg hangú levelekben üdvözölték a herceggímást X. Piusz pápa is, aki apostoli áldását küldötte az agg főpásztornak és híveinek Vasárnap délelőtt üdvözölte a herceggímást a király is, aki a következő táviratot küldötte:

Születésének nyolevadi évfordulója alkalmából legbensőbb szerencsekívánataimat fejezem ki Önnek. Az isteni gondviselés még évek hosszú során át tartsa meg az egyház és a haza javára.

Ferencz József.

Vasárnap délelőtt Vasváry Kolos biboros herceggímás házi kápolnájában esendes misét mondott, majd fogadta papságának üdvözlő küldöttseget, a többi megjelent tisztelgő, az egyházfedelem gyengeségére való tekintettel, a kitelt irtva irte fel nevét.

— **Szentségimadás.** Oltáregyesületünk farsang három utolsó napján engesztelő szentségimadást tart következő rendben: Vasárnap az imadás a szokott rendben és módon történik. Delután 4-kor gyűlés. Hétfőn és kedden szentségkittel a 10 órai szt. mise alkalmával történik, a befeljező ájtatosságok pedig 4 órakor. A szt. beszédet mind a három nap dr. Péter Antal tanár tartja. Hétfőn és kedden a 10 órai szt. misét

az igazgató mondja. Felhívjuk a hívek figyelmét az ájtatosságra.

— **Nagybójt ájtatosságok.** Nagybójt folyamán a zárdában minden szerdán d. u. 4 órakor szbeszéd lesz, vasárnaponként: d. u. 4 órakor keresztújtatosság. A szbeszédet tartja dr. Jakubek István. A székesegyházban pénteken d. u. 4-kor németül (Pucher Anaklét), vasárnap d. u. 3-kor magyarul (Zomora preláus) prédikálnak. A barátoknál csütörtökönként d. u. 4-kor szentkeresztújtatosságot tartanak.

— **Főri esküvő.** Brenhidai és kövesdi báró Huszár Károly cs. és kir. kamarás, a főrendiház tagja és neje született hidvégi gróf Nemes Mária örömmel tudatják leányuk, Marie Thérèse bárónőnek kövesdi báró Huszár Lászlóval az I. Ferenc Jozsef császár és királyi nevet viselő 4. dzsidás ezred cs. és kir. hadnagyával néhai kövesdi báró Huszár Imre és neje született baloghfalvi Czobell Emma fiával folyó évi február 15-én Kolozsvárt a Marianum kápolnájában történendő egybekelését. Az esketést Főpásztorunk végezte.

— **Áthelyezés.** A vallás és közoktatásügyi miniszter Földes Zoltán gyergyóhollósarki áll. el. isk. tanítót, lapunk derek munkatársát, saját kérésére hasonló minőségben Gyergyóremetere helyezte át.

— **Egyháztanács és egyházközségi közgyűlés.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke 1912. évi február hó 1-én a városháza tanácstermében rendes gyűlést tartott, amelyen megvizsgálták a régi temető és az iskola pénztár múlt évi számadásait, azokat rendben találva fölmentvény végett az egyházmegyei főhatósághoz terjesztik. Azután az 1912. évre Daubrowszky Gyula elkészített 5 százalékos iskolai adó lajstromát bemutattva, intézkedtek az iskolai adó behajtása ügyében. Az iskolapénztárt április 1-én veszi át az új szám. gondnok. A hivatalos iskolafelügyelet ügyében megállapodtak, valamint az iskola épületének rendben tartására vonatkozólag. A közgyűlés elfogadta és határozta emelte az egyháztanács és iskolaszék megállapodásait. Csúbrly Bonifác, dr. az új szám. gondnok a gyűlés színe elő letette a tisztí esküt.

— **Főhívás a gyulafehérvári róm. kath. egyházközségi iskolai adó ügyében.** A gyulafehérvári róm. kath. egyházközség egyháztanácsa és iskolaszéke, azután közgyűlése az egyházközségi róm. kath. iskola szükségleteire az állami egyenesadó arányában 5 százalékos iskolai adót határozott el és vetett ki az 1912. évre az egyházközség tagjaira; az adót kivető lajstrom a szabályzat értelmében 1912. február hó 19-től kezdve 15 napon át Gyulafehérvár sz. kir. város pénztári hivatalában van betekintés végett közszemlére kitéve; amit hivatalosan ezen úton hoz az egyházközség tagjainak szíves tudomására az egyháztanács és iskolaszék nevében: Zomora Dániel s. k. plebános-elnök, Kárpiss János s. k. egyháztanácsi és iskolaszéki jegyző.

— **A legényegyesület javára** a mulkorki szineloadás alkalmából utólag a következők adakoztak: Bürger Lipót 20 kor., László Mihály dr. 10 kor., Zomora Dániel 10 kor., N. N. 6 kor., Megyeri Imre 1 kor. Az egyesület elnöksége ez uton is hálás köszönetét fejezi ki azoknak, kik az előadásra való megjelenésükkel vagy felülfizetésükkel az egyesületet pártolni szívesek voltak.

— **Tanítóegyesületi pályatételek.** Az Alsófehérvármegyei Róm. Kath. Tanítóegyesület pályázatot hirdet a következő tételekre: 1. Tanítóegyesület közhatalára és a beiskoláztatás. 2. Rajztanítás az elemi iskolában. Pályázati határ-

idő: 1912. április 10. Jutalom: 30—30 korona. Gyulafehérvárt, 1912. február 10. Az elnökség.

— **Sár — jarhatlan utak.** Soha ily nagy sár nem volt a várban s a várból levezető uton szinte lehetetlen a gyalogjárás. Katonáink valamit csak tehetnek — ember is van elég s az időből is kifutná. Az egész várban csak a gimnázium előtti aszfalton lehet pár lépést tenni.

— **Fejedelmi ajándék.** Dr. Fejér Mihály gyergyószentmiklósi ügyvéd, illetve a esikszépvízi Fejér-család a sepsiszentgyörgyi római kath. egyháznak már eddig nyújtott adományait újabban tízezer koronára egészítette ki, hogy ez összeg nehaj Fejér Mano kanonok plebános nevén, mint templomfenntartási alap kezeltessék. A testvéri szeretet, kegyelet és áldozatkészség szép megnyilatkozása ez újabb adomány, mely nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a szelíd felkü, buzgó tevékeny pap emléket marandandóva tegye s a szívekbe vesse, melyek hálaival vannak eltelve a Fejér-család iránt.

— **A madfalvi műkedvelő társaság** az építendő templom javára folyó 1912. évi február hó 17-én az állami elemi iskola nagytermében műsoros estélyt rendez, érdekes műsorral.

— **A Segesvári oltáregylet** az idén f. hó 4-én tartotta meg fenyvesen sikerült nagy estélyt. A három egyfelvonásos vígjáték, melynek szerepheosztását lapunk múltkorai számában már közöltük volt. — A nagy számban egybegyűlt előkelő közönség határozott tetszésével találkozott. A tisztán jövedelem egy közbaját megvalósítani kívánó (templomfűtési) alapra fordítatik.

— **A Segesvári kath. népszövetség** szépen sikerült estélyt rendezett január hó végével. A műkedvelők a „Börze” 3 felvonásos vígjátékot adták elő, mely után vig hangulatban sokáig maradt együtt a szép számu társaság.

Az alkohol ellen.

Az egyre nagyobb arányokat öltő alkohollal szembeni mozgalomra az erdélyi berek között bizonyára buzdító, lelkesítő hatással fog lenni püspök urunknak az a rendelete, amellyel a népis-kolokban kötelezővé teszi az alkohollal szembeni ifjúsági ünnepségek rendezését. A rendelet szerint hűshagyó hétfőn vagy kedden szünet lesz az iskolában s a lelkes, tanító vagy más alkalmas előadó népies előadást tart arról, hogy milyen káros hatásai vannak a szeszes italok mértéktelen élvezetének. A gyermekek pedig egy évre szóló önkéntes fogadalmat tesznek, hogy a szeszes italoktól tartózkodni fognak.

Az apró gyermekek ünnepies fogadalmá két-ségkívül nem lesz eredménytelen. Azok az apák és anyák, akik régi hagyományokra, elavult szokásokra való hivatkozással kínalják gyermekeiket borral, pálinkával, hogy erősödjék, talán megmondják idővel, hogy az emberi természetet gyilkolják, amikor a gyermekeknek a szeszől való természetes irtózatát nem véve figyelmibe, lassanként nevelik bele az alkoholszeretetet családi hagyománybaiba.

Az üdvös intézkedésnek minden józan belátású ember csak a legnagyobb sikert kívánhatja.

De hogy állunk a középiskolai ifjúsággal? Az talán mentve van az alkohol veszedelmétől? Bizony nincsen. Sőt szinte védtelenül áll a csábító, ingerkedő alkohol előtt. Ki őrzi ellen és egyáltalán lehet-e ellenőrizni, hogy ne menjenek korezmába kellemes diákkori emlékeket gyűjteni? Az ifjúság ezen a részen teljesen ki van szolgáltatva az esetlegesség szeszélyeinek. Pedig a bajon itt is lehetne segíteni.

A státustanárok a múlt évi kongresszus al-

kalmával a megszokott nagy lelkesedéssel elmondatták ki, hogy minden gimnáziumban alkohollal szembeni ifjúsági egyesület alakítanak, illetve fölkéri a főhatóságot, hogy ilyeneknek alakítását kötelezően rendelje el. Mindjárt egy éve lesz e határozathozatalnak s maig sem történt hivatalosan semmi intézkedés.

A főhatósági rendeletet be nem várva, egy intézet megalakította az alkohollal szembeni iskolai egyesületet, a többiben is vannak itt-ott alkohollal szembeni külön szervezetbe tömörítve. Ez annál feltűnőbb, mert a tanulóknak e téren való állandó irányítása ép oly szoros pedagógiai kötelessége a tanároknak, mint bármi más és ez irányításról való megfelekedés a hűnös mulasztás minden következményét magában hordhatja.

Mondhatnók talán azt is, hogy ami az ifjúságnak az alkohollal szembeni mozgalomba való bevonását illeti, e téren Nemeth János, az ismert agitátor tett a legtöbbet.

Nem volna szabad az iskolai nevelés dicsőségét teljesen átengedni Nemeth Jánoséknak.

INNEN-ONNAN.

A nőkérdéshez. Minap, az ismert tekintélyes jogtudós, Farkas Lajos egyetemi professzor, a római hazaságról szólva, egy néhány szóval igen érdekes s nagy horderejű kitérést tett. Kiválóan a figyelmébe ajánlotta a hallgatóságnak, hogy foglalkozzanak a nők mindenkorai jogi helyzetének kérdésével. Kísérjek figyelemmel a mindenkorai jogi engedményeket, vagy megszorításokat s az azok nyomában járó eredményeket. Pld. mennyiben elégítette ki az amerikai szabadságharc a nőkérdésben, de különösen a házasság felbontásában a hozzáfűzött reményeket. A mai fiatalágnak foglalkoznia kell behatóan, tudományosan e kérdéssel, mert ő lesz hivatva a „nőkérdés” problémáját bizonyos megoldáshoz vezetni. Csak megközelítőleg adhatom a hírneves professzor komoly intelmét, amelyet ma nyilvánosan, az ország szelében-hosszában hangoztatni kellene. Mert biz meg, tisztelet a kivételnek, a feminizmust a férfiak igen félvállról veszik. S rendszeren két kurta nyilatkozatban nyilvánul meg a férfiak véleménye. „Maradjanak a főzőkanálnál”, vagy „meg kell adni nekik a választójogot.” Amennyire őrös mondás az első, annyira semmitmondó a második, ha az csak a felszínen uszó állítás, ha a következmények kel vajmi keveset törődünk. Nem márol holnapra megoldható kérdés ez, hanem az egész emberiség jövőjének erkölcsi, társadalmi életének nagy problémája. Ezt pedig csak úgy fogjuk sikerrel megoldáshoz vezetni, ha már most gondosan mérlegeljük minden előre tett lépés következményekét a tendenciáit. Ezek a tendenciák nemcsak nem kiszámíthatatlanok, de egyenesen tőlünk függenek. Mi vagyunk annak hol tudatos, hol — és a legtöbbször tudatlan irányítói. Ebből a szempontból fontos a jeles tudós intelve. Mert hogyan tudnók ezen irányzatokat egy helyes cél felé vezetni, ha a kérdésben a nagy többség egyenesen tájékozatlan.

— Ö.

Jo maghntés. A kolozsvári keresztény szociális vas- és fém munkások szakszervejete látogatott gyűlést tartott e hó 10-én este az egyet helyiségében. Elnöklő Simon Károly felkérésére az éppen az egyesületben tartózkodott Tunál Rezső irányító, lelkesítő beszédet intézett a fiatal munkásokhoz. Abból indult ki, hogy ő az Igaz Szó legújabb számának elővashatásáért nézett be az

egyesületbe. Igen, mert a jó újságot annyira megszokjuk, hogy az valóságosságáért fejlődik ki az embernél. A jó sajtóra szüksége van minden embernek, de különösen a munkásságnak. A madarat tolláról, embert barátjáról s valamely társadalmi irányzathoz tartozott újságjáról lehet megismerni. Abból, hogy valaki feljűzi a keresztény szociálista jelvényt, még nem lehet megállapítani, hogy lélekben, meggyőződésben is keresztény szociálista, de ha szomjas kíváncsisággal, mohó étvágygal lapozgatja a keresztény szociálistus egyetlen magyarsajtó organumát, már tudom kivel állok szemben. A sajtókérdés után vázolta az összetartás, vagyis szervezkedés szükségességét. A keresztény szociálisták munkájukat, szorgalmukat ki kell emelkedjenek a vörös elvtársak fölé. Különösen leköre kötötte az inasokkal való jó bánásmódot. Végezetül kimutatta a szociális kérdés s az alkoholizmus szoros összefüggését. A hallgatóság mely figyelemmel kísérte az előadót. Ezen fiatal szakszervezet sok reményre jogosít, mert szolid, törekvő, jóakaratu tagjai vannak.

Hűsveti öntözés. A hűsveti öntözés szép szokásának egy szomorú járuleka az öntözők itatása. Különösen az ifjúság testi s lelki épségének nagy veszedelmere van. Az „Alkohol ellenes Szövetség”, mint értesítőknek ezen rossz szokás ellen külön is felvenni szándékozik a harcot. Ádám Evával az élen a Szövetség nőtagjai egy felhívást fognak a lapok utján a szülőkhez és különösen a leánykóhoz intézni, amelyben felvilágosítják őket, hogy mennyi veszedelem rejlik ezen unklurális szokásban.

Szomjuhozzák az igazságot. Általában elterjedt vélemény ma, hogy a munkásság fázik az önművelődéstől. Nem olvas újságot, előadások meghallgatására sem adja könnyen reá magát. Ennek a véleménynek tarthatatlanságát azok ismerik legjobban, akik sürün megfordulnak a munkásság körében. Ellenkezőleg azt mondhatni: szomjuhozzák az igazságot. A mai bizonyos túltengésbe menő felvilágosító előadások népszerűtlenségének okait másban kell keresni. S ha ezt meg tesszük, hamar rájövünk arra, hogy sok tekintetben maguk az előadók az okai, hogy gyer hallgatóságot tudnak csak maguknak megnyerni. Egyik ilyen lóok a tárgy megválasztása. Az előadók nagy része fél, hogy megtagadja önmagát s tudományos értéket silányítaná le, ha nem az ő magas, tartalmas, magvas, karakterisztikus előadásával kezel a tárgyat, ahelyett, hogy a nép nyelvén, a nép eszen igyekeznének beszélni. E sorok írója hallgatott már olyan előadást is egyszerű munkásoknak, napszámásoknak turva „népszerű előadás címen, hogy még a szellemi tanulmányokkal foglalkozó hallgatóság is csak részben érthette meg az előadót. Persze, hogy az ilyen népszerű előadásokról megugrik a nép s lassacskán elidegenedik. A nép szomjuhozza az igazságot, csak akik osztogatják, nem elég körültekintők, nem elég számító. Elfelejtik, hogy, akiknek szólnak, nem rendelkeznek akkora előtanulmányokkal, mint a népszerű előadók.

— Ö.

Nyílt follepés. A szabadkőműves garázdálkodásnak maholnap nem lesz hírhedtebb fészke, mint a magyar főváros. Majdnem mindennap meghozza a maga meglepetését, mindennap újabb támadásban lesz része a katolikus érdekeknek s általában a keresztény kultúra bátor és hitvalló munkásainak. Még jótormán alig végeztek Barkóczyval, már más oldalról hangzik föl a harci riadó.

A főváros pénzügyi bizottságának egyik-

ülően már hangos és haragos szóval szónokol a nagy Vázsonyi, hogy a kath hitoktatók fizetését vegyék revízió alá, mert tarthatatlan az az állapot, hogy a hitoktatókat a város fizeti s ennek ellenében annyi joga sincs, hogy egyik iskolából a másikba helyezze őket. Még nem mondta ki, hogy nem kell nekik fizetést adni, egyelőre beéri azzal a kijelentéssel, hogy kevesebbet adjanak nekik, mert a lelekezeti béke megővése igen sokba kerül a fővárosnak.

Nincs kétség abban, hogy a vezér szavainak majd engedelmessé válnak a rajongó hitsorosok s akadni fog minden bizonnyal egy-két jó katolikus is, aki hódoló tisztelettel hajlik meg a koronázatlan törzsfőnök abszolút akaratát előtt. Most kellene Hock Jánosnak elmondani a főváros kormányzását dícsőítő beszédét, de hiszen különben lesz erre meg alkalom.

Az ilyen jelenségek láttára csak az tölti el az embert csodálkozással, hogy a katolikusok óriási táborából még csak igen kevesen mernek a küzdelem homlokzatába lépni, s igen kevesen tartják az időt elérkezettnek hadi sorba állásra. Vagy talán megvárjuk, míg minden elveszett?

Cras, cras, semper cras et sic elabitur aetas.

Utolsó válasz az Ipariskolai fegyelmre. (Lásd Közművelődés 6. sz.) Csak egy pár megjegyzést kívánok tenni egy pár kifejezésre.

1. Azt mondják az „Innen-onnan” szedett sorok, hogy az utcai rakoneatlankodást az ipariskola igazgatója is elismerte. Valóban az, hogy a valót soha sem szoktam sem eltitkolni, sem letagadni, kár tehát ezt az elismerést olyan erősen hangsúlyozni.

2. Az osztályokban a tanítási órák alatti fegyelmről sem állítottam, hogy „több kívánni valót nem hogy maga után”, hanem csak annyit mondtam, hogy nem rosszabb az a hasonló intézetek fegyelménél, sőt némelyekénél jobb.

3. Az én multikori észreveteleim semmi személyeskedést nem tartalmaztak — mint az eredeti „Innen-onnan”. — Igazságokat mondtam el az alánynak a megnevezésével együtt, de valóban senkiről sem állítottam, sem olyat nem mondtam, ami sérthetne. Az én igazságaim pedig olyan köpenyek voltak, melyeket nem muszáj senkinek magára venni.

4. Azt sem kívántuk megelőző irásunkban a publikumtól, hogy a tanoncok után nyargaljon, el tudunk mi képzelni olyan esetet is, amikor a tanonc a publikumnak éppen kezébe kerül, vagy amikor a publikum a rakoneatlankodót minden utánjárás nélkül felismeri. Ilyen eset már volt nálunk is és más helyeken meg bőven van. Csak tudni szükséges az ilyen dolgokról valamit.

5. Halásnak leszünk az „Innen-onnan” írójának s akkor utanna járunk halánk lerovása végett annak, hogy kiről van szó, ha kieszközlí, hogy a tanítási órákat a nappali órákra tegyék, mi ezt már „jó tanács” nélkül is nem egyszer kísérletük meg s meg annyit sem tudunk kereszül vinni, hogy az órákat délután 5 órakor kezdessük meg. Sőt a világhossz kedveért azt is felhozzuk, hogy a kereskedő tanoncok egy héten csak egyszer 5 orakor kezdődő óráikra sem jönnek el rendszeresen. Rajtuk tehát nem szult ez a dolog, kezdje az, akin mult.

Az igazgató.

CSARNOK.

Gróf Mikes János.

(Folytatás.)

Ezután espereskerülete, plebániája és a társadalom között osztja meg erejét, anélkül, hogy egyiket a másik rovására előterba tolná vagy lebecsülne; sőt megbővült munkatere csak alkalom több irányú képességeinek és eszméinek realizására. Egy csapásra, mintegy ötlet-szerűen biztosítja magának azt a tekintélyt, azt a köztiszteletet, amelyet mások csak huzamos és kitartó nehéz munka árán tudtak kivívni és ottan látjuk a vármegye, a társadalom és politika első faktora között s oly szereppel, amely es-khamar a városban és megyében hagyományos „nagy pap” nimbuszával veszi körül a fiatal, 30 éves papot.

És ha elődei e nevet kiérdemelték: Gróf Mikes erre rövidesen rászolgált. Gyors az új eszmék és tervek termelésében, merész, de mégis körültekintő azoknak kivételében és mindig nemes, feukölt intencióiban. Gondolatai nem mohosodnak meg, tervei nem sárgulnak el az asztalfiókjában. Mondhatnók modern fegyvereket, géppuskákat használ a tervei elé gördülő akadályok legyőzésére, s a technika csodás gépei, azok megvalósítására.

Mint esperesnek eszköze nem a henger, hogy ifjabb és öregebb paptársait meglapítsa, hanem a jó kertész öntöző kannája, amellyel az öregebb és munkában öszülő paptestvéreibe új életet, lelkesedést, munkakedvet; az ifjakra pedig kitartást és bizalmat önt. Aristokrata érzelmében: finom, gyöngéd, előzékeny, előkelő, jóságos; demokrata tényében: közvetlen, barátságos, őszinte, a rang és születés tövisi nélkül. Egyformán érdekli a templom, a paplak, az iskola, a társadalmi intézmények, ha espereskerületének a legkülsőbb periferiáira is esnek. 20—30 kilométer nem út, nem nehézség, hogy a falusi pásztorjatekon, vagy szociális gyűlésen még az esteli órákban is részt ne vegyen, vagy az épületekben levő templom, iskola stb. munkálatait közvetlenül is többször ne szemlélje.

Ha templom, plebaniának, iskolaépítésről, restaurálásról van szó, nemcsak praktikus tanácsaival és fejlett ízlésével jön segítségül, hanem ottan van az anyagi segítség megszerzésében is. Nemesak ajánl hivatalból, hanem kér fáradhatatlanul; sőt zörget, amíg meg nem nyitattik, — türelmetlenül.

Nem csodáljuk azért, ha rövid öt évi esperessége alatt kerületében a kulturális épületek mintegy előhívása és restaurálása szokatlan arányokban történik.

Nemesak a kulturális intézetek, épületek célszerű építése, berendezése és külső csínje — amire sokat ad — érdeklik, hanem a belső hitélet is.

A mily fáradhatatlan amazok építésén, ép úgy fáradhatatlan és közmunkás ennek mélyítésén. Nemesak népmisztikus, szociális kurzusokat rendez, hanem maga is tevékeny részt vesz azokban. És nemcsak az egyszerű szekely faluban száll síkra tüzes szónoklatokban a székelty már-már fojtogató hibákkal, hanem az egyház eminenter első rangú érdekeiért, a kath. autonómiáért is ott az ország színe előtt, a kath. nagygyűlésen.

(Folytatjuk.)

SZERKESZTOI UZENETEK.

B. Jónni fog a most kövült háromirányú cikk után. Bizony „nem idevaló”. Salve.

Az alkohol. Jónni fog — aktuális téma ez mindig. P. B. Bizony nagy lekötöttségem miatt nem arra, sem másféle nem mehetek. Köszönöm a nagy ragaszkodást.

Baróth. Jól vagyok. Üdvözlöm az én hűlen munkatársamat: a R-t. Intenciókat csak a jövő hó elején küldhetek mindenfelé. Üdv.

PÁLYÁZAT.

A marosjárui róm. kath. főlk egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: Tisztességes lakás télföld veteményes kerttel, államsegély 750 kor., egy hold gyümölcsös, értéke 90 kor., egy hold kert értéke 6 kor. 10 fill., három hold szántó értéke 15 kor. 42 fill., mely jelenleg 3 évre kiadva 50 kor. évi bérért. Alapítványból 49 kor., 50 véka szemes tengeri ára 80 kor. Stóla 10 kor.

Kötelessége: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, hittanítás, kántori teendők végzése.

Pályázok 1912. febr. 24-ig a székelty-káli róm. kath. plebania hivatalhoz beadhatók.

Székeltykál (Marostorda), 1912. febr. 6-án.

Bálint Péter,
plebánus.

Szólóoltványok,

különféle amerikai (Hybrid) alanyokon, kifogástalan minőségben, **fajtisztaságáért** jótállva. Kaphatók:

Benedek Henrik

szőlőteleptulajdonosnál, Medgyesen, Nagy-küküllő megye. Árjegyzék ingyen és bementve.

Templomok, oltárok, szószékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

Urbánszky Fülöp műfesto
Kolozsvár, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Szólóoltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, **fajtisztaságáért** jótállva legdurább választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlóoltvány telep
Tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**
Medgyes 67. sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni.

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **elismert levelek**, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségtől úgy szó mint irásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fentli szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

HAZAI IPAR!

ALAPITTATOTT 1770.

Andrásófszky Efraim

múharangöntő Kolozsvárt, Kossuth L.-u. 36. sz.

Ajánlja a főtisztelendő minden felekezeti magas papság, egyházközség és t. t. gondnokságok figyelmébe Erdélyben legnagyobb

harangöntődjét.

Elvállja minden fajta harang öntését vagy repedt harangok újraöntését és azok becserélését. Ajánlja továbbá az általa feltalált s a birodalom mindkét feleében kir. szabadalommal kitüntetett vaskoronás felszerelését felelősség mellett. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesít.

Költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök azonnal.

Tisztelettel **Andrásófszky Efraim.**

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

! MEGBIZHATÓ KATHOLIKUS GÉG !

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.: oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyszínezését és átalakítását. ▲

Pontos rajzzal és költségvetéssel készséggel szolgálók. ::

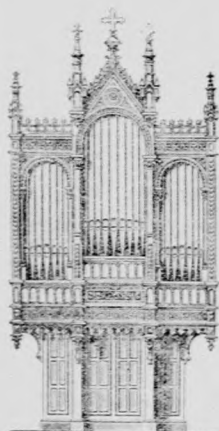
Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes megjelenés. ▲

! Lelkiismeretes kiszolgálás !

! Több elismerő nyilatkozat !

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utána módomban áll a legnagyobb szabású orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel
Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Valóban jó és szépen égő —

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve kapható

Dokupil Lajos

viaszgyertya gyárosnál —

Nagylévárdon, (Pozsonym.)

::: Nagyobb vételnél 15—20% árengedmény. :::

Árak kilónként: 2.40 K., 3.20 K., 4 K., 5K. II.